HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אבל גבי תמורת [ג] **ולד אשם דליכא שם עולה על אמו מודי רבי** [ג] **אליעזר דבדמיו אין הוא** [א] **עצמו לא קרב** [ד] **איתיביה אביי** [ה] **וכי בעי רבי אליעזר שם עולה על אמו והא תניא** [ו] **המפריש נקבה לפסחו** [ז] [ב] **ירעה עד שיסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח ילדה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח נשתיירה אחר הפסח תרעה עד** [ג] [ח] **שיסתאב ויביא בדמיה שלמים ילדה** [ט] **ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים ר"א אומר הוא עצמו** [י] **יקרב בשלמים והא הכא דליכא שם שלמים על אמו ואמר** [י] **רבי אליעזר יקרב שלמים אמר ליה [רבא]** [יא] **(ר' אלעזר) אחר הפסח קא אמרת שאני אחר הפסח דמותר פסח גופיה** [ד] **קרב שלמים** [ד] **אי הכי ניפלוג נמי ברישא אמר ליה** [ה] **אין ה"נ** [יב] **ופליגי אביי אמר לא פליג מידי דגמירי** [יג] **למקום שהמותר הולך הולך לאחר הפסח דמותר קרב שלמים ולד נמי קרב שלמים אבל לפני הפסח** [יד] **אימיה למאי אקדשה לדמי פסח ולד נמי לדמי פסח מתיב רב עוקבא בר חמא ומי אמרינן מדאימיה לדמי ולד נמי לדמי והתניא המפריש נקבה לפסח היא וולדותיה ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהם פסח ר"א אומר הוא עצמו יקרב פסח והא** [יט] **הכא דאימיה לדמי ואמר רבי** [כ] **אליעזר הוא עצמו קרב פסח ולא מוקמינן ליה באימיה אמר רבינא** [כא] **במפריש בהמה מעוברת עסקינן רבי אליעזר סבר כרבי יוחנן דאמר** [כב] **אם שיירו משוייר** [כג] **דעובר לאו ירך אמו הוא ואמו היא דלא קדשה קדושת הגוף אבל** [כד] **היא קדשה אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא הכי נמי מסתברא דבבהמה מעוברת עסקינן מדקתני היא וולדותיה שמע מינה אמר**

אלא [ו] **בדמפריש נקבה לעולה. דאיכא שם עולה על אמו לשון רש"י דהא לעולה אקדשה ואי משום דנקבה היא אפילו הכי שם עולה עליה שהרי מצינו נקבה בעולת העוף ועוד דהא** [לא] **דלכשמיכרו דמיה עולה דהיינו שם עולה אבל ולד תמורת אשם אין שם עולה עליה דאמו לא היא ולא דמיה לא מיקרב עכ"ל ולשון דאשם העוף עולה על אמו לשון דאשם אפשר להעמידה בסוגיא דלקמן ובמקומו אפרשנה: והא הכא דליכא שם שלמים על אמו.** כאן נוכל להעמיד שפיר דשתי לשונות שהרי אין שלמים בעופות [ז] **וגבי תמיה הקדש לא לשם שלמים הופרש: אי הכי ניפלוג נמי ברישא.** פרש"י (לשון ראשון) ילדה לפני הפסח נימא רבי אליעזר הוא עצמו יקרב פסח דהא איכא שם פסח על אמו אלא שאינה יכולה ליקרב והכא אין יכולין להעמיד לשון ראשון דרש"י דלעיל דשם עולת העוף על אמו דהא הכא אין פסח בא נקבה [ח] דאין פסח בעופות אבל שני שחרי ניחא שהרי תחילת הקדש לשם פסח הופרש והוה ליה לומר דהולד יקריב לשם פסח וא"א ליעשי ליה דבעינן שם פסח על אמו בשום מקום ולא אשכחן ליה הכא דאין שם פסח על נקבה ליקרב היא עצמה ומשום הכי אין הולד קרב הוא עצמו לשם פסח מכאן אומר הרמ"ר דלעולה לא אמר דמהני שם עולת העוף על אמו להכשיר הוולד עצמו וכל היכא דאשכחנא דהאי נימא פירש יפה:

בע"ה [יא] **וברישא פירש יפה:**

[יב] **אי הכי.** ואם תאמר מאי אי הכי הולד יאמר הוא ויביא בדמיהן ממעמדי בהיות מ"ש במפריש נקבה לעולה וילדה אמר רבי אליעזר דבנה עצמו קרב עולה והכא גבי פסח אמר ירעה ויש לומר דה"פ אי אמרת בשלמא בלא האי שיטוא דרבא לא הוה אמינא דאמר מה לי אמרת לעולה דאם הולד קרב עולה אין שם עולה עצר מן אשם לעולה אשם יכול להקריב עולה בכל יום אבל הכא דאם הולד עצמו קרב פסח נמצא שם פסח נעקר מן האם ממנה ומדאמינה שהרי אין בידו להקריב רק פסח אחד לפיכך אין להקריב הולד בפסח לעקור ממנה האופרשה אבל לרבא פריך שפיר מאחר דאית ליה דמשום דמותר פסח קרב שלמים חשיב ליה שלמים על אמו ה"ג הוה ליה למימר מהאי טעם קודם פסח נמי איהא הולד עצמו קרב פסח ולא כפרש"י מ] שפיכת ניפלוג נמי ברישא ונימא הולד עצמו יקרב שלמים קודם פסח קודם פסח נמי אם שחט פסח לשם שלמים כשר דפסח בשאר ימות השנה מא] (קרבה שלמים) שלא בארבעה עשר בניסן קרב שלמים הילכך שם שלמים על אמו: **אבי אומר מג] לא פליג מידי למקום שהמותר הולך שם שלמים שם הולד הולך.**

אבי מג מד] לא לפרש כל דבריו של ר"ש גבי מפריש נקבה לעולה וילדה וכן מפריש נקבה לפסח ונשתיירה בהני שני מקומות אמר דהולד עצמו קרב שהרי מה] אם לא נעקרה מקדושתה במפריש נקבה לעולה מו] דמיה לא ידחו מהיות עולה וכן מפריש נקבה לפסח ונשתיירה וילדה אם בנה קרב לא ידחה האם משלמים דיין שעבר הפסח הוא רואיה כ"א לשלמים אבל גבי תמורת אשם וכן מפריש נקבה לפסחו וילדה קודם הפסח דבשמיכם אמר ר"ש דהולד יהיה היינו משום דאם הולד דתמורת אשם היה קרב א"כ דחה אמה ממה שהופרשה תחילה דהיינו אשם שהרי אינו יכול להקריב שני אשמות וכן מפריש נקבה לפסחו וילדה קודם הפסח אם הולד הוא עצמו אם כן דחה אמו היא ודמיה מפסח דאינו יכול להביא כי אם פסח אחד בשנה כך שמעתי מיהו אין לשון הש"ס ממש מיושב על זה וגם רש"י לא פירש כן:

אבי אומר לא פליג מידי. דטעמיה דר"ל אליעזר לאו משום דליכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה [מב] נ] דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפריש ב' בהמות לאחריות [נא] אם אבדה והפרישו ונתכפר באחרת ונמצאת ראשונה לאחריות [נב] אם אבדה הולך הולך הילכך גבי מפריש נקבה לעולה כי היכי דאם הפרישו עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה ניתנו ותרוייהו חזו ולד דעולה נמי אם הפרישו נקבה לעולה קרב נג] דומיא דמותר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה וולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח דינו ליקרב לכתחילה שלמים אם נתכפר באחר ולד נמי קרב שלמים קודם נד] הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפרישו ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דקתמייהו לפסח וחד מייהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך ולד פסח נמי לא חזי למידי אלא בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדיש לדמי פסח נה]: **אם שיירו משוייר.** המקדיש בהמה מעוברת ושייר עוברה לקדושה אחרת משוייר אלמא תרי גופי ניהו והילכך כי לא שייריה נמי לאו גופא דאם הוא ולאו מכחה דאם אמי ועליה דידיה מיילא קדושת פסח: **היא וולדותיה.** משמע ששניהן היו נשעת הקדש מדלא תני המפריש נקבה לפסחו תרעה ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל: **נו] דאיכא שם עולה על אמו.** בעולת העוף ליכא

[א] עצמו לא קרב. מה"ר אליעזר דבדמיו אין הוא עצמו לא קרב אלא הכא דליכא שם שלמים על אמו. כאן נוכל להעמיד שפיר דשתי לשונות שהרי אין שלמים בעופות [ז] וגבי תמיה הקדש לא לשם שלמים הופרש: אי הכי ניפלוג נמי ברישא. פרש"י (לשון ראשון) ילדה לפני הפסח נימא רבי אליעזר הוא עצמו יקרב פסח דהא איכא שם פסח על אמו אלא שאינה יכולה ליקרב והכא אין יכולין להעמיד לשון ראשון דרש"י דלעיל דשם עולת העוף על אמו דהא הכא אין פסח בא נקבה [ח] דאין פסח בעופות אבל שני שחרי ניחא תחילת הקדש לשם פסח הופרש והוה ליה לומר דהולד יקריב לשם פסח וא"א ליעשי ליה דבעינן שם פסח על אמו בשום מקום ולא אשכחן ליה הכא דאין שם פסח על נקבה ליקרב היא עצמה ומשום הכי אין הולד קרב הוא עצמו לשם פסח מכאן אומר הרמ"ר דלעולה לא אמר דמהני שם עולת העוף על אמו להכשיר הוולד עצמו וכל היכא דאשכחנא דהאי נימא פירש יפה:

בע"ה [יא] **וברישא פירש יפה:**

[יב] **אי הכי.** ואם תאמר מאי אי הכי הולד יאמר הוא ויביא בדמיהן ממעמדי בהיות מ"ש במפריש נקבה לעולה וילדה אמר רבי אליעזר דבנה עצמו קרב עולה והכא גבי פסח אמר ירעה ויש לומר דה"פ אי אמרת בשלמא בלא האי שיטוא דרבא לא הוה אמינא דאמר מה לי אמרת לעולה דאם הולד קרב עולה אין שם עולה עצר מן האם לעולה אשם יכול להקריב עולה בכל יום אבל הכא דאם הולד עצמו קרב פסח נמצא שם פסח נעקר מן האם ממנה ומדאמינה שהרי אין בידו להקריב רק פסח אחד לפיכך אין להקריב הולד בפסח לעקור ממנה האופרשה אבל לרבא פריך שפיר מאחר דאית ליה דמשום דמותר פסח קרב שלמים חשיב ליה שלמים על אמו ה"ג הוה ליה למימר מהאי טעם קודם פסח נמי איהא הולד עצמו קרב פסח ולא כפרש"י מ] שפיכת ניפלוג נמי ברישא ונימא הולד עצמו יקרב שלמים קודם פסח קודם פסח נמי אם שחט פסח לשם שלמים כשר דפסח בשאר ימות השנה מא] (קרבה שלמים) שלא בארבעה עשר בניסן קרב שלמים הילכך שם שלמים על אמו: **אבי אומר מג] לא פליג מידי למקום שהמותר הולך שם שלמים שם הולד הולך.**

אבי מג מד] לא לפרש כל דבריו של ר"ש גבי מפריש נקבה לעולה וילדה וכן מפריש נקבה לפסח ונשתיירה בהני שני מקומות אמר דהולד עצמו קרב שהרי מה] אם לא נעקרה מקדושתה במפריש נקבה לעולה מו] דמיה לא ידחו מהיות עולה וכן מפריש נקבה לפסח ונשתיירה וילדה אם בנה קרב לא ידחה האם משלמים דיין שעבר הפסח הוא רואיה כ"א לשלמים אבל גבי תמורת אשם וכן מפריש נקבה לפסחו וילדה קודם הפסח דבשמיכם אמר ר"ש דהולד יהיה היינו משום דאם הולד דתמורת אשם היה קרב א"כ דחה אמה ממה שהופרשה תחילה דהיינו אשם שהרי אינו יכול להקריב שני אשמות וכן מפריש נקבה לפסחו וילדה קודם הפסח אם הולד הוא עצמו אם כן דחה אמו היא ודמיה מפסח דאינו יכול להביא כי אם פסח אחד בשנה כך שמעתי מיהו אין לשון הש"ס ממש מיושב על זה וגם רש"י לא פירש כן:

הגהות הב"ח

(א) נב' ואמר רבי אלעזר ולדה הוא עצמו וכו' ור' אלעזר סבר: (ב) רש"י ד"ה אבל ולד כו' עד אמו דהקדש וכו' לשון ראשון. נ"ב מבלן עד ד"ה נשתיירה לשון ראשון וכו' אבל ד"ה נשתיירה לשון ראשון וכו' פי' עד רש אמעמת: (ג) בא"ד ואלא לאשם. נ"ב כך היה הגירסא ואלא לאשם אם מ"ש רש"ל וכו': (ד) בא"ד בבולדי עולה הס"ד ואח"כ מ"ש במחלוקת שנויה כו' אבל לרבנן יאמר כמו לולד כל"ל ותיפות וכוא הדין נמתק: (ה) ד"ה תמורת עולה. נ"ב כך היה הגירסא בתיקוני של רש"ל:

הגהות הגר"א

[א] נב' עצמו לא קרב. גרס"י כאן ואלא לאשם ד"ה לרבנן מבמחלוקת עד וכבא אמר ואח"כ שנויה היא לכך דמפריש נקבה לעולה ד"ה אבל ולד נמי לא קריב ומי אר"ש עד נקבה לעולה ואח"כ דכיון דאיכא שם עולה על אמו נמתא לה קדושה לגופה אבל גבי ולד תמורת אשם לגיכא שם עולה על אמו לא נמתא לה קדושה אלא לדמי: [ב] שם לפסחו יעבוד. ל"ל תרעה: [ג] שם שיסתאב. ל"ל שיסתאב: [ד] שם ס"ה ס"ו. פי' כיון דקתמרת אף שאין לאלו לשלמים כיון דסתם פסח כשר לשלמים קרית ליה שם שלמים נפלוג כו': [ה] שם אין ה"נ ופליגי. ל"ל ופליג וקאי בין תרוייהו בין אסיפא וזה מוכיח כפירש"י דגם ברישא קרב שלמים: [ו] רש"י ד"ה וכ"ל כו'. ל"ל לרבנן דסמ"ל ומכר ה"ס: [ז] ד"ה תמורת עולה. ל"ג: [ח] בא"ד לאחריות וקדמיתא. ל"ג: [ט] ד"ה אביי. דר"ל בכולהו כו' הכריחו לרש"י לפרש דאמיי קאי לפרושי עקרי דר"ל דאם לא נא רק לומר דר"ל לא פליג כרישא לא ה"ל לרב עוקבא לומר ומי אמרינן כו' רק ולא פליג כו':

רבינו גרשום

מצי מייתי נקבה לאשמו ואי מייתי נקבה לאשמו לא קדשה אלא לדמי ולד נמי לא קדיש גופיה אלא יאמר ריביא בדמיו לא קדיש: **ריבא בדמיה פסח.** זכר: **ילדה** קודם הפסח ירעה הולד עד שיסתאב כו': **נשתיירה לאחר הפסח.** כגון שהביא פסח זכר אחר ונשתיירה זו נקבה לאחר הפסח: **תרעה עד שתסתאב וימכר ויביא בדמיה שלמים.** דמותר פסח קרב שלמים אבל היא עצמה פסח עצמה לא תקרב שלמים משום דפסח חובתו הוא וכי הפריש נקבה לפסח לדמיה הפרישה: **ילדה** לאחר הפסח ירעה כו': **והא הכא דליכא שם שלמים על אמו.** שלא הפרישה תחלה לאמו לשם שלמים אלא לשם פסח ועוד שלא הפרישה אלא לדמיה: **א"ל שאני אחר הפסח אבאי יקרב שלמים דמותר פסח גופיה קרב שלמים.** ודמי כמאן דאיכא שם שלמים על אמו: **אי הכי.** כיון דאמרת דמותר פסח יקרב שלמים גופיה: **נפליג נמי ברישא.** בילדה קודם הפסח דהא דהוא עצמו יקרב שלמים דהא איכא הכא שם שלמים על אמו שהרי נקבה ישנה בשלמים: **הכי נמי דפליג.** אלא אמתין כו': **אבאי אמר הינו טעמא דלא פליג.** ברישא אלא בסיפא דקסבר לקמן שמותר הולך לשם ולד הולך מותר אשם דלא קרב אשם לאחר שנתכפרו בעליו דבאמרינן במתני' אלא ירעה ולד דתמורת אשם נמי ירעה וכן מותר פסח לאחר הפסח דהוא עצמו קרב שלמים ולד נמי יקרב שלמים אבל ברישא ילדה לפני הפסח אימיה למאי אקדשה לדמי כו' כדאמרן בלישנא קמא: **רבי אליעזר אומר הוא עצמו הולד וכו' ולא מוקמינן ליה באימיה.** כלומר דלא אמרינן מה אמו אינה מקודשת אלא לדמים אף בנה נמי: **א"א** והא מותר פסח כו': **אמר רבינא הכא במאי עסקינן.** אמאי קאמר ר' אליעזר הכא הוא עצמו יקרב פסח כגון **דאפרשיה נקבה מעוברת לפסחו** דאקדיש נמי עובר: **וד' אליעזר סבר לה כר' יוחנן.** דאמר אם שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו הוא. כדאמר ר' יוחנן הפרש חטאת מעוברת וילדה רצה מתכפר בולדה דעובר לאו ירך אמו אלא דמי כמאן דאקדשיה לעובר לחודיה הילכך אע"ג דהוא לא קדש קדושת הגוף אלא לדמים מ"מ הולד קדוש וקרב פסח. אבל הפריש נקבה ואח"כ נתעברה ההוא ירך אמו הוא ולא קרב פסח:

שיטה מקובצת

והא הכא דליכא שם שלמים על אמו וכו'. לפי' הראשון ה"ק כלומר לשם למה הופרשה לשם פסח ואין שם פסח לנקבה, ולפי' שני דליכא שם שלמים על אמו כלומר תחילת הפרשתו לא היה לשם שלמים אלא לשם פסח ואעפ"כ קרב שלמים אף כאן אע"פ שתחילת הפרשה לשם אשם יקרב בנו עולה, ומשני אחר הפסח כו' לפי' הראשון נפרש דהוי שפיר שם שלמים על אמו דהוי כאילו הופרש לשם שלמים ושם לשם בנקבה, ולפירוש שני נפרש הואיל ואחר הפסח קרב שלמים הוי שפיר כאילו התחילת הוקדש לשלמים. תוס' אחרות: **תוס' ד"ה אי הכי דאם הולד עצמו קרב וכו'. אבל הכי דאם הולד עצמו קרב שלמים אלמא עבדינן**

מ) תוספתא דפסחים פפ"ט עי' ש"מ, ג) נעעיל י"ז, ג) [מולין נח. וש"ן], ד) עיין רש"ק, ה) שייך לע"ג, ו) שייך לעיל,

מ) עי' לעיל דף יח ע"ב בשיטה יט. ב) ר"ל דלא פריך על ר"ש מלפני דפסח דלא קרב שלמים דטעמא וכו'.

מז ז ב מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה ז ופ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ד:

ג מיי' פ"ה מהל' פסולי המוקדשין הלכה טו:

שינויי נוסחאות

מ] אבל גבי ולד תמורת אשם וכו' לא קרב ל"א וכלל לאשים דבנה בר בי מנה ר"ש היא אבל לרבנן יאמר ורבא אמר אפ' מיתמא דבנן ולד דתמורת אשם לא יקרב אלא לאשים ולד נמתק (ש"ס) ג] רבי אליעזר וכל"ל לקמן (ש"ס) ד] קרב. ה) ל"ל וכלל לאשים דברי הכל, ורמינהו המפרש נקבה לעולה ולדה זכר ירעה כו' ר' אלעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה אבל לרבנן יאמר, אמר רבה בר רב הונא במחלוקת שנויה וכלל לאשים ר' אלעזר היא, רבא אמר אפילו מיתמא כלל לאשים רבנן היא תמורת עולה שנויה להך קדמייתא דקדמייתא לאפרש זכר היה והוה חזי לאקרבה וכיון דהוה חזי להקרבה בשעת הפרשה לא קבעו בולד דתמורה, ואמרי רבנן ולד דתמורה נמי מיקרב אבל מפרש נקבה לעולה כיון דבשעת הפרשה לא אפרש זכר קבעוהו רבנן בולד ואמרו דולד דנקבה נחיבן כיון דאיתיה לא קרב גופה ולד נמי לא ניקרב גופה אלא יאמר, ורמי דר' אלעזר אדר' אלעזר ומי אמר ר' אלעזר אע"ג דאיתיה לא קריב גופה דלא חזיא ולד מיהא כיון דחזיא קריב גופה, ורמינהו תמורת אשם כו' דתמיו הוא דמיימי אבל ולד גופייהו לא יקרב, אמר רב ר' אלעזר לדבריהם דרבנן קאמר הכי לדידי אע"ג דאיתיה לא קרב גופה לאשם ולדה קרב דהא מה לילכון מודו לי מיהא דולד יאמר הוא ויביא בדמיהן עולות לנדבת יחיד, ורבנן אמרי יפלו דמיו לנדבת צבור, רבא אמר אפילו נמי לא קריב גופה דלא חזיא ולד מיהא כיון דחזיא קריב גופה, ורמינהו תמורת אשם כו' דתמיו הוא דמיימי אבל ולד גופייהו לא יקרב, אמר רב ר' אלעזר לדבריהם דרבנן קאמר הכי לדידי אע"ג דאיתיה לא קרב גופה לאשם ולדה קרב דהא מה לילכון מודו לי מיהא דולד יאמר הוא ויביא בדמיהן עולות לנדבת יחיד, ורבנן אמרי יפלו דמיו לנדבת צבור, רבא אמר אפילו נמי לא קריב גופה דלא חזיא ולד מיהא כדקתני מפרש נקבה לעולה איכא שם עולה על אימיה ולא קדשה לדמי פסח ולד נמי לדמי פסח מתיב רב עוקבא בר חמא ומי אמרינן מדאימיה לדמי ולד נמי לדמי ולד נמי לדמי פסח מתיב רב עוקבא בר חמא ומי אמרינן מדאימיה